

POSUDEK

na diplomovou práci Věry-Karin Brázové

„Problém nelegálního zaměstnávání cizinců v České republice?“

Již úvodem lze s jistotou konstatovat, že posuzovaná diplomová práce svojí analytickou kvalitou pozitivně vybočuje z proudu běžné, tj. spíše deskriptivní produkce studentů KVSP na této úrovni. Oceňuji autorčino zřetelné úsilí o analýzu konkrétního jevu v dnešní české společnosti na pozadí teoretického zázemí oboru VP a jeho „vypreparování“ do čitelné podoby problému veřejné politiky. Při psaní autorka dodržovala standardní strukturu diplomové práce, což je společně s úsporným stylem psaní pro čtenáře velmi příjemné zjištění. Práce je totiž poněkud rozsáhlejší než je zvykem, ale návaznost jednotlivých kapitol je dobrá, text je plynulý a vcelku se dobře čte. Autorka využívá jednotlivé teoretické přístupy k „nasvícení“ různých dimenzí zkoumaného problému a přináší řadu zajímavých empirických ilustrací jednotlivých perspektiv nahlížení na daný problém. Metodologicky je práce vystavěna na bázi konceptu vymezování problémů v rámci policy analysis. Speciálně se soustřeďuje na fázi strukturace problému, která tvoří jádro analýzy jednotlivých kapitol práce. Lepší strukturaci zkoumaného problému si autorka zvolila za hlavní cíl své práce. Domnívám se, že se jí to skutečně podařilo. Shromážděné poznatky umožňují čtenáři lepší, tj. strukturovanější uchopení daného problému než, kdyby si práci nepřečetl (v tomto smyslu bych chtěl osobitně vyzdvihnout tabulku na str. 57).

Na druhé straně mám k posuzované práci i několik výhrad, které sice považuji za důležité, ale svojí podstatou už většinou směřují nad rámec požadavků stanovených pro diplomovou práci.

1. Korespondence mezi teoretickým modelem „strukturace problému“ a autorčíným postupem (viz obsahové zaměření jednotlivých kapitol) je velmi nejasná. To však zřejmě plyne z nejasnosti samotného modelu, který použila.
2. Hypotézy, které si autorka stanovila, jsou až na tu první, zcela banální, což znamená, že je lze zodpovědně vyvrátit či potvrdit i bez jakéhokoliv výzkumu. Naštěstí se jich autorka při své analýze příliš nedržela a snažila se odpovědět na podstatnější otázky.
3. Domnívám se, že autorka čtenáři dluží empiricky podložený přehled projevů zkoumaného problému. Typologie využívající dimenzí „legalita pobytu“ a „legalita zaměstnání“ (viz str. 21 a 96) není dostatečně demonstrována na české realitě. V tomto směru mě hlavně zaráží velmi povrchně analyzovaná role agentur zprostředkujících práci pro cizince (autorka je řadí mezi zaměstnavatele, i když se pohybují někde na pomezí, protože práci cizincům přímo nedávají). Jak sama zmínila, těchto agentur je velmi mnoho. Svojí povahou, zájmy a chováním se velmi různí (viz např. velké agentury jako je zmiňovaná Zetka a pak množství malých agentur, které se jako nepolapitelní bludní Holanďané pohybují na pracovním trhu a většinou za hranicí legality). Jejich spojení s prací „na černo“ je zřejmé a masivní. Jejich vynechání z analýzy považuji za vážnou chybu.
4. Co se týče příčin existence zkoumaného problému, mám pocit, jakoby autorka pro stromy neviděla les. Jelikož VP je disciplína interdisciplinární, nesmí se vyhýbat ani ekonomickým pohledům. V tomto případě jde o to, že autorka si nedostatečně všimá

setkání ekonomických zájmů zaměstnavatelů a cizinců, což je podle mne evidentně základní příčina přetrvávání daného problému, kdyby jí nebylo, problém by přestal existovat i kdyby ostatní příčiny přetrvaly. Autorka se pouze zmiňuje o ochotě zaměstnavatelů cizince nelegálně zaměstnávat. Ale tady nejde jen o ochotu, ale i o nutnost, jestli chtějí v konkurenci uspět (to platí jak pro agentury, tak pro firmy)

5. S tím souvisí i popsaná role veřejnosti jako tolerující daný problém. Ve skutečnosti nejde jen o toleranci, ale znovu o ekonomický zájem na jeho přetrvávání.
6. Tabulka 4. na str. 86 dobře vyjadřuje autorčino nepochopení role zaměstnavatelů a veřejnosti. Autorka jim připisuje spíše malý, resp. malý zájem na řešení daného problému. Přitom oba aktéři mají velký zájem na jeho neřešení (přetrvávání), protože mají z toho prospěch. Daná tabulka se zvolenou stupnicí je proto zavádějící, resp. neodráží realitu. Je výrazem mechanického převzetí analytického nástroje.
7. Nelíbí se mi strom problémů na str. 92, je to spíše chaos než přehledná struktura – absentuje tady jasná myšlenka, která by umožnila orientaci.
8. Ani ze závěru práce mi není jasné, jak byl vlastně daný problém „vymezen“ i když autorka několikrát deklaruje jeho vymezení.
9. Z hrubou chybu považuji nezařazení osnovy semi-strukturovaných rozhovorů (které autorka při své analýze prováděla) do přílohy práce. Je to porušení jednoho z imperativů vědecké práce.
10. Chybí mi také seznam možných zdrojů informací o stanoviscích aktérů. Nevím, které zdroje autorka nevyužila a jestli by se nemohlo stát, že kdyby někdo využil jiné zdroje, dospěl by k odlišným výsledkům.
11. Nedá mi, abych se i v tomto případě nezmínil o fenoménu podivné virózy točení se v kruhu, která se už dlouho šíří mezi studenty, kteří za cíl svého „zkoumání“ považují zase „zkoumání“, tj. jako cíl své práce deklarují „analýzu“.

Celkově chci konstatovat, že autorka splnila všechny požadavky a nároky kladené na diplomovou práci. Posuzovanou práci hodnotím jako výbornou a doporučuji ji k obhajobě.